
Warszawa, dnia 17 stycznia 2014 r.

**Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Własności Intelektualnej i Mediów,
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17,
00-071 Warszawa**

dot. konsultacji społecznych dotyczących reformy europejskiego prawa autorskiego

Szanowni Państwo,

Dziękujemy za zaproszenie do konsultacji społecznych. Poniżej przedstawiamy uwagi Związku Artystów Wykonawców STOART do wybranych punktów przesłanych w mailu z dnia 23 grudnia 2014 r. Przesłane stanowisko popierają również współpracujące ze STOART stowarzyszenia artystów muzyków – SPAM oraz PSJ.

Z poważaniem,

Włodzimierz Wiśniewski

Dyrektor Biura Wykonawczego STOART

I. Zakres i ochrona praw oraz funkcjonowanie jednolitego rynku UE

I.1. Terytorialność prawa autorskiego

Czy terytorialny charakter prawa autorskiego stanowi utrudnienie przy świadczeniu bądź dostępie do legalnych usług online, zarówno z punktu widzenia licencjodawców, licencjobiorców jak i użytkowników końcowych (konsumentów)?

1. *Jakie trudności wiążą się z brakiem określenia terytorialnego zakresu korzystania z utworu w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym?*
2. *Jakie trudności wiążą się z koniecznością uzyskania zezwolenia na dwóch polach eksploatacji (zwielokrotnianie i publiczne udostępnianie) w celu udostępniania utworów online?*
3. *W jaki sposób te utrudnienia mogą zostać wyeliminowane bądź ograniczone, tak aby poprawić dostępność legalnych treści w formatach cyfrowych we wszystkich państwach Unii Europejskiej przy równoczesnym zapewnieniu odpowiedniej ochrony dla uprawnionych? Czy konieczna jest tu i jak powinna w tym wypadku wyglądać interwencja unijnego ustawodawcy?*
4. *Czy rozwiązaniem problemu terytorialnego charakteru prawa autorskiego mogłoby być wprowadzenie jednolitego prawa autorskiego obowiązującego w całej UE, które zastąpiłoby dotychczasowe prawa krajowe?*

Z punktu widzenia praw artystów wykonawców nie są wymagane dodatkowe regulacje na szczeblu unijnym dotyczące transgranicznej dostępności treści w taki sposób, aby każdy miał do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Organizacje zbiorowego zarządzania wypracowały system wzajemnej współpracy, na podstawie której przekazywane jest wynagrodzenie dla artystów wykonawców z tytułu korzystania z ich wykonń poza granicami danego państwa. Należy jednak zwrócić uwagę na charakter gwarantowanych praw w zakresie korzystania z artystycznych wykonń online.

Zdecydowana większość artystów wykonawców nie partycypuje w zyskach z tytułu korzystania z ich artystycznych wykonń „na życzenie” ponieważ praktyką jest przenoszenie praw wyłącznych na producenta. Artyści powinni mieć więc zagwarantowane niezbywalne prawo do wynagrodzenia z tytułu korzystania z ich wykonń „na żądanie” (publicznego udostępnienia utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w czasie i miejscu przez siebie wybranym). W tym zakresie istnieje pilna potrzeba działania na szczeblu UE. UE powinna zagwarantować stosowne, niezbywalne wynagrodzenie dla artystów wykonawców za udostępnienie na żądanie ich wykonń online.

I.5. Czas ochrony

Art. 7 ust. 1 Konwencji berneńskiej wprowadził minimalny okres ochrony praw autorskich. Przepis ten przewiduje, że ochrona wygasa po upływie 50 lat po śmierci twórcy. W prawie UE okres ten przedłużono do 70 lat po śmierci twórcy¹.

Także w stosunku do określonych w prawie międzynarodowym okresów ochrony praw pokrewnych w niektórych przypadkach przepisy UE wprowadziły dłuższe terminy. Art. 17 Traktatu WIPO

¹ Art. 1 i 2 dyrektywy 2006/116/WE w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych. Por. art. 36 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

o artystycznych wykonaniach i fonogramach wprowadził 50 letni czas ochrony². W prawie UE – w przypadku fonogramów oraz wykonań muzycznych – okres ten wydłużono do 70 lat³. Natomiast 20-letni czas ochrony nadań wprowadzony art. 14 Konwencji rzymskiej o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, w przepisach UE wydłużono do 50 lat⁴.

5. *Czy obowiązujące obecnie okresy ochrony poszczególnych praw w dalszym ciągu znajdują uzasadnienie?*

Dyrektywa 2011/77/UE w sprawie przedłużenia czasu ochrony praw pokrewnych jest istotnym krokiem w kierunku wspierania twórczości artystów wykonawców. Wielu muzyków rozpoczyna swoją karierę we wczesnej młodości. Dzięki regulacjom zawartym w dyrektywie 2011/77/WE artyści uzyskali prawo do godziwego wynagrodzenia za korzystanie z ich wykonań trwające przez cały okres ich życia. Dyrektywa zniwelowała również różnicę pomiędzy czasem ochrony autorów (70 lat po śmierci twórcy) a czasem ochrony praw artystów wykonawców.

Należy zaznaczyć, że przedłużenie czasu ochrony powinno dotyczyć nie tylko fonogramów, ale również wykonań zawartych w utworach audiowizualnych. Zgodnie z dyrektywą 2011/77/WE Komisja powinna przedstawić sprawozdanie oceniające ewentualną potrzebę wydłużenia okresu ochrony praw artystów wykonawców i producentów w sektorze audiowizualnym oraz przedstawić wniosek dotyczący dalszych zmian do dyrektywy 2006/116/WE. - artykuł 3 (2).

I.6. Prawo do wynagrodzenia dla twórców i wykonawców

Oprócz katalogu praw wyłącznych przyznanych w prawie UE twórcom i artystom wykonawcom, niektóre przepisy przyznają uprawnionym niezbywalne prawo do wynagrodzenia, niezależnie od przeniesienia przez nich praw na producenta, np. w przypadku najmu egzemplarzy filmów⁵.

6. *Czy prawo UE powinno przewidywać inne przypadki wynagrodzenia przysługującego twórcom i artystom wykonawcom z tytułu określonej eksploatacji, niezależne od przeniesienia przez nich praw? Jeśli tak, to w przypadku jakich form eksploatacji ?*

Tak.

Zgodnie z preambułą dyrektywy z dnia 22 maja 2001 w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, skuteczny i ścisły system ochrony praw autorskich i pokrewnych jest jednym z głównych sposobów zapewniających powstawanie twórczości kulturalnej i jej produkcji w Europie. Zagwarantowanie niezbywalnego stosownego wynagrodzenia za masowe korzystanie z artystycznych wykonań w środowisku cyfrowym pozwoli zachować artystom niezależność i godność. Artyści wykonawcy w zdecydowanej większości nie partycypują w zyskach z tytułu masowego korzystania z ich wykonań w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w czasie i miejscu przez siebie wybranym. Dla większości artystów prawo wyłączne z tego tytułu nie może być wykonywane w praktyce ponieważ prawo to jest przenoszone „w pakiecie” z innymi prawami na podstawie umów z producentami. Artyści nie dostają z tego tytułu osobnego wynagrodzenia. Dlatego też wprowadzanie niezbywalnego prawa do stosownego wynagrodzenia z tytułu korzystania z artystycznych wykonań „na żądanie” jest w pełni uzasadnione.

² Por. też art. 89 i art. 95 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

³ Dyrektywą 2011/77/UE dotyczącą zmiany dyrektywy 2006/116/WE. Zmiana ta nie została jeszcze implementowana w prawie polskim.

⁴ Art. 3 ust. 4 dyrektywy 2006/116/WE. Por. też art. 98 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

⁵ Art. 5 dyrektywy 2006/115/WE; por. też art. 70 ust. 2¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

II. Dozwolony użytek

II. 1. Część ogólna

7. *Czy przepisy UE powinny zobowiązywać państwa członkowskie do wprowadzenia wszystkich (bądź wybranych) wyjątków w prawie krajowym?*
8. *Jakie przypadki dozwolonego użytku należałoby usunąć, a jakie dodać do obecnego katalogu wyjątków, określonego w dyrektywach UE?*

Nie ma potrzeby dodawania nowych przypadków dozwolonego użytku. Obecny katalog dotyczy zarówno usług off i online. Należy zaznaczyć, że instytucja dozwolonego użytku powinna mieć zastosowanie tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich/pokrewnych.

9. *Czy przepisy prawa UE o dozwolonym użytku powinny być sformułowane w sposób bardziej elastyczny, czy też bardziej precyzyjny niż obecnie? W jaki sposób powinno to zostać dokonane i w odniesieniu do których wyjątków?*
10. *Czy terytorialne ograniczenie możliwości korzystania z wyjątków i ograniczeń stanowi w Państwa opinii problem, a jeśli tak – w jaki sposób mógłby on zostać rozwiązany?*

II.3. Dozwolony użytek osobisty i reprografia

Dyrektywa 2001/29/WE przewiduje dwa istotne wyjątki od wyłącznego prawa do zwielokrotniania utworów i przedmiotów praw pokrewnych.

Pierwszy z nich dotyczy zwielokrotniania na dowolnym nośniku przez osobę fizyczną do prywatnego, niekomercyjnego użytku (art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE)⁶.

Drugi obejmuje zwielokrotnianie na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub podobnej (art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE). W praktyce dotyczy to przede wszystkim zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich, dokonywanego w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez posiadaczy urządzeń reprograficznych (punkty kserograficzne).

W obu przypadkach warunkiem wprowadzenia wyjątku w prawie krajowym jest otrzymanie przez uprawnionych godziwej rekompensaty. W prawie UE nie określono sposobu zapewnienia tej rekompensaty. W państwach członkowskich, w których wprowadzono powyższe wyjątki, jest to dokonywane poprzez system opłat (*levies*) nakładanych na nośniki i urządzenia wykorzystywane do kopiowania utworów⁷ oraz opłat reprograficznych, którymi obciążone są podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie reprografii⁸. Brak szczegółowej harmonizacji powoduje jednak występowanie znacznych różnic pomiędzy rozwiązaniami funkcjonującymi w poszczególnych państwach członkowskich. Różnice te dotyczą np. katalogu nośników i urządzeń objętych opłatami czy zwolnienia od opłat urządzeń o przeznaczeniu typowo profesjonalnym.

Dodatkowo, z uwagi na nieustanny postęp technologiczny, pojawiają się problemy dotyczące stosowania systemu opłat z tytułu prywatnego kopiowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w przypadku zwielokrotniania legalnie nabytych plików elektronicznych w serwisach internetowych

⁶ Por. art. 23 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

⁷ Por. art. 20 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

⁸ Por. art. 20¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

umożliwiających takie zwielokrotnianie w ramach licencji uzyskanej przez usługodawcę, czy też nowych rodzajów usług elektronicznych umożliwiających zwielokrotnianie utworów do użytku prywatnego (np. usługi oparte na chmurze).

11. *Czy Państwa zdaniem istnieje potrzeba bardziej precyzyjnego sformułowania w prawie UE zakresu i sposobu korzystania z utworów w ramach dozwolonego użytku prywatnego? W których obszarach?*

W opinii STOART nie ma potrzeby zmiany art. 5 (2) Dyrektywy 2001/29/EC. Artykuł ten odnosi się również do środowiska cyfrowego, bez potrzeby jego uzupełniania. Co więcej system godziwej rekompensaty z tytułu dozwolonego użytku pozostaje w dalszym ciągu efektywnym sposobem wynagradzania artystów. Trybunał Sprawiedliwości EU wypracował spójny system interpretacji dyrektywy w tym zakresie (sprawy Opus, Padawan, Austro - Mechana, VG Wort).

12. *Czy w prawie UE należy dokonać szczegółowej harmonizacji przepisów o rekompensacie z tytułu prywatnego kopiowania? W jakim kierunku powinny iść tego rodzaju rozwiązania, w szczególności mając na uwadze swobodny przepływ towarów i usług w UE oraz fakt, że część urządzeń jest wykorzystywana do celów wyłącznie profesjonalnych? W jakim zakresie państwa członkowskie powinny zachować autonomię w regulowaniu tych zagadnień? Czy należy uwzględnić, i jak, zjawisko kopiowania utworów do celów prywatnych przy użyciu urządzeń nabytych do celów profesjonalnych (np. przez pracowników przy użyciu sprzętu służbowego)? Czy należy uwzględnić, i jak, zjawisko wtórnego obrotu sprzętem nabytym pierwotnie do celów profesjonalnych, który w ramach tego wtórnego obrotu może być nabyty do celów prywatnych?*
13. *Czy system opłat z tytułu prywatnego kopiowania powinien uwzględniać sytuacje, w których zwielokrotnienie legalnie nabytej kopii utworu odbywa się za zgodą uprawnionych albo jest możliwe w tak nieznacznym zakresie, że szkoda dla uprawnionych jest niewielka, a jeśli tak to w jaki sposób?*

Rozwój technologii cyfrowych umożliwia łatwe tworzenie kopii cyfrowych, które są dostępne dla nieograniczonej liczby odbiorców.

Trybunał Sprawiedliwości w sprawie Padawan (C467/08) potwierdził, że istnieje bezpośredni związek pomiędzy dostępnością urządzeń służących do kopiowania a szkodą uprawnionych bez konieczności wykazania tej szkody. Wobec masowego korzystania z kopii cyfrowych nie można stwierdzić, że takie korzystanie powoduje „niewielką szkodę” dla uprawnionych.

14. *Czy system rekompensaty z tytułu prywatnego kopiowania powinien uwzględniać nowe rodzaje usług online umożliwiających zwielokrotnianie utworów do użytku prywatnego, takie jak np. usługi oparte na technologii chmury, a jeśli tak to w jaki sposób?*

Podkreślenia wymaga fakt, że artykuł 5 (2) dyrektywy 2001/29/WE odnosi się również do usług online, takich jak część usług opartych na technologii chmury. W tym zakresie potrzebne są zmiany legislacyjne na szczeblu krajowym.